

Business as usual

Szécsi Noémi

– Magyarország... – súgom. És egy pillanatra a mennyezetre emelem a tekintetem, hogy addig hátha beszélgetőtársamnak valami, akármi eszébe jut a hazámról, és nem akad el azonnal a beszélgetés.

– Hm – feleli ő elmerengve.

Vagy ha tájékozottabb, talán annyit még hozzátesz:

– Ott most feszült a politikai helyzet.

Ilyenkor örülnek, hogy legalább valami közhely az eszükbe jutott, ha már egyszer magyar íróval csevegnek egy nemzetközi irodalmi fesztiválon.

Jól ismerem a könyvvásárok és fesztiválok sablonfiguráit. Ott van például az író, akivel éppen szalad a szekér: Johnny Depp érdeklődik a filmjogok iránt és a főszerepet ő maga szeretné eljátszani. Aztán a gyönyörű indiai (itt bármely egykori gyarmat szóba jöhet) író, aki azért szomorú, mert kénytelen angolul írni, ezért a teljes művelt világ elolvashatja, miként kesereg elveszett identitása felett. A skandinávokon még nekem, boldogtalan kelet-európai értelmiséginek is megesik a szívem. Vajon hol dugdoshatják a költőiket? Külföldre csak a krimiírókat engedik, vagy önként kezd mindenki krimit írni ott? A rothadó jóléti társadalmat boncolni, darabokra szedni, savval leönteni – itt Európa észak- és közép-nyugati fertálya is felzárkózhat: osztrákok, hollandok, belgák, svájciak.

De mit csinálnak a kelet-európai irodalmak? Fő árucikkük, a diktatúra-tapasztalat az 1990-es években lett igazán érdekes. Következésképpen a magyar irodalom egyetlen Nobel-díjas műve holokauszt-regény, Dragomán György *A fehér királya* pedig a romániai diktatúrában eszmélkedő kisfiú monológja. Mi más kuriózumot kínálhatnánk föl mi, magyarok? Megéltünk forradalmakat – 1848, 1919, 1956 – majd a leveretésüket követő megtorlásokat, sínylődtünk szocializmusban és váltottunk rendszert. Első kézből tudunk tehát beszámolni arról, hogy milyen az átpolitizált élet, de 1989 után évről évre kevesebb lett közéleti indulat, az én nemzedékem már csupán a gyermekkorából tudott előbányászni néhány – az alkotáshoz elengedhetetlenül szükséges – nyomasztó és bizarr politikai emléket.

– Mélységes hálánk Orbán Viktornak – jelentette ki nekem a minap egy honfitársam, aki gyakorta tanít tengerentúli egyetemeken és húz külföldi ösztöndíjakat. – A miniszterelnök elintézte, hogy a világ szemében a magunk nyomorultságában ismét elég érdekesek legyünk.

Az utóbbi huszonöt év alatt életszínvonalban nem értük utol a nyugati társadalmakat, nyomorban és szenvedésben pedig megelőz minket a harmadik világ. Mi más öröme lehet a magyar értelmiséginek az ötszáz eurós fizetésével, mint hogy az élete tele van olyan politikai kalandokkal, amelyekről a hozzá képest üvegházban tenyésző nyugat-európai író csak álmodhat? Cenzúrázzák a cikkét, vagy meg sem jelentetik. A feje fölött dülő politikai harcok miatt kirúgják az állásából. Politikai lojalitását jutalmazzzák. Szólásszabadság miatt aggódik, tüntetésekre jár, petíciót fogalmaz. Éles hangú politikai költeményeit tízezrek olvassák.

A hatalmasok pöffeszkednek, az ellenállásban debütáló újonctól az egykori maoistaig pedig mindenki azt érzi, hogy végre él! Business as usual.

(Megjelent a holland Das Magazin májusi számában)